

ան ատեն միայն նոր նոր գիւտերը  
կրնան փնաս չընել արհեստներուն,  
մանաւանդ թէ արհեստներն ալ քա-  
ղաքականութիւն ալ ծաղկեցընել: Եւ  
բանիս վրայ շատ փիլիսոփաներ ու շատ  
քաղաքագէտներ տեսակ տեսակ կար-  
ծիքներ ունեցեր են, որ հոս դնելը առ-  
այժմ աւելորդ է. այսչափ բաւական  
է գիտնալ թէ ընդհանրապէս մեր ը-  
սածը ոչ միայն անոնցմէ շատին ըսա-  
ծին համաձայն է, հապանաւ քրիս-  
տոնէական սուրբ սկզբանց և օրինաց  
խրատն է, որ մարդուս համար մէկ  
հատիկ կանոն է երջանկութեան:

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

### Ուրիշ լրացում:

ԲՈՅՍԵՐԸ ուղղելու կամ ջրելու  
համար ամէնէն աղէկը անձրեւի ջուրն  
է, որովհետեւ ասիկայ շատ թեթեւ է,  
ու մէջը շատ կազ կայ. ուստի մաս-  
նաւոր ջանք ընելու է անձրեւի ջրերը  
ժողովելու:

Անձրեւի ջրէն ետքը էն աղէկները  
գետի ու առուի ջրերն են, վասն զի  
ասոնք ալ անձրեւի ջրին յատկութի-  
ւները քիչ շատ ունին. և աս յատկու-  
թիւնները այնչափ աւելի կունենան,  
որչափ որ իրենց բխած տեղէն կը հե-  
ռանան:

Այնչէս ետքը կուգան գետնէն բխած  
աղբիւրներու ջրերը. ասոնք ընդհան-  
րապէս պաղ կը լլան. և ինչուան որ  
բաց օդին մէջ օրերով չկենան պէտք  
է արտերու գործածել:

Ամէնէն փնասակար ջուրը հորերու  
ջուրն է, թէպէտեւ ամէն տեղ գլու-  
նուելու համար՝ շատ կը գործածուի.  
ուստի ասիկայ ալ հորէն քաշելէն  
ետքը՝ գէթ քսանըջորս ժամի չափ բաց  
օդի մէջ ձգելու, ու ետքը գործածե-  
լու է:

Բոյսերը ուղղելու ատեն նայելու  
է անանկ ընել որ բարակ անձրեւ ձեւա-

նայ՝ առանց գետինը տիղմ դարձընե-  
լու, և միանգամայն բոյսերուն ցո-  
ղունին ու տերեւներուն վրայ թափի  
ջուրը: Եւ բանիս համար կը գործա-  
ծուի սովորական ցնցուղը, որուն բե-  
րանը ձագառի՝ ձեւով ու ծակ ծակ է:  
Իսկ երբոր մեծ տեղ պիտի ուղղես՝  
կրնաս ասանկ գործիք մը շինել պարզ  
կերպով. սայլի մը վրայ տակառ մը  
կը պառկեցընես ու տակառին մէկ  
կողմէն կը ծակես, կաշիէ խողովակ մը  
կանցընես մէջը. աս խողովակին ծայ-  
րը վերի ցնցուղին պէս ծակ ծակ ձա-  
գառ մը կանցընես. տակառին մէջ  
ջուրը կը լեցընես, ու սայլը ձիով մը  
ուզած տեղը կը պտըտցընես. կաշիէ  
խողովակն ալ ձեռքդ բռնած՝ ուզած  
տեղը կը ջրոտես. և փոխանակ մէկ  
անգամով բոլոր ջուրը նոյն տեղը լե-  
ցընելու, քիչ քիչ կը լեցընես՝ կրկին  
կրկին նոյն տեղը դառնալով. ասան-  
կով հողը աղէկ կը ծրծի գջուրը, և  
դէպ 'ի աջ ու ձախ չտարածուիր:  
(Կառերուն ծայրի տերեւները ջրոտե-  
լը շատ աղէկ է. և աս բանիս համար  
կրնաս գործածել ծակ ծակ բերնով  
ցնցուղ մը, կամ ձեռքի ջրհան՝ մը:

Ամառուան տաք ժամանակին պէտք  
է իրիկուան դէմ ջրոտել բոյսերը.  
իսկ գարնան ու աշնան՝ առաւօտները  
ուղղելու աւելի աղէկ է. բայց որ և  
իցէ ատեն ալ որ ջրոտես՝ պէտք է դի-  
տել որ տերեւները վրանին արեւ չծա-  
թած՝ ատեն ունենան չորնալու. աս  
զգուշութիւնը չընելով՝ տերեւները  
կը խաշին, և շատ անգամ բոյսերն ալ  
կը չորնան:

ԱՐԿԵՍՈՎ Բաղադրած ջուր՝ Բոյսերը ու-  
րիշ լրացում համար:

ՎԱՆԻ մը հատ տակառներ առ,  
ու անոնց իրեք մասին մէկը կամ թէ  
ինչուան կէսը լեցուր այլևայլ կեն-



դանեաց պարարտութիւն . ասոնց վրան ջուր լեցուր ինչուան տակառին բերանը ու երբեմն երբեմն խառնէ : Տասնհինգ օրէն կամ ամսէ մը կըրնաս գործածել ան ջուրը , և շատ աղէկ է՝ թէ ծաղկանոցի և թէ ածուներու մէջ տնկուած բոյսերուն , մանաւանդ լեմոններու և նարինջներու :  
 1) Իայն թէ ասիկայ սովորական պարզ ջրին պէս խիստ առատ պէտք չէ գործածել , որովհետեւ շատ հիւթաւոր և ուժով ըլլալուն՝ կրնայ բոյսերուն փնասել : Եւ յիշեցնենք , որ անոր մէջ լուծելնաւ որ և իցէ հող , և ամէն տեսակ փտութիւն , ինչուան նաև կենդանեաց եղջիւրներուն և ուրիշ մասանց կտորները . ասանկով ջուրը այլևայլ նիւթերու հետ կըխառնուի ու շատ կըպարարտացնէ հողը :

#### Պարարտութեան վրայ :

Ինչպէս որ Նազմավիպին 6 թուոյն մէջ ըսինք , վարուցանի համար ամէնէն յարմար երկիրը ան է՝ որուն մէջ իրեք տեսակ հողերը , քիւսաւազը , կիրն ու կաւը հաւասար չափով բաղադրած են . բայց պարարտութիւնը կամ աղքատ ալ այնչափ հարկաւոր է , որ եթէ աս չըլլայ՝ երկիրը բերք չբերեր : Ար և իցէ փտած բոյսերու և կենդանիներու մնացորդները կրնան պարարտութեան տեղ գործածուիլ , բայց ամէնէն աղէկը կենդանիներուն աղքատ է , որ յարդի և ուրիշ բոյսերու հետ խառնուած կըլլայ : Կենդանիներուն աղքատ էտքը էն օգտակարը անոնց տակը փռուած յարդն է , որ աղէկ մը փտտելով՝ խիստ աղէկ յատկութիւններ կունենայ :

Ամէնէն առատը կովուն ձգած պարարտութիւնն է , որ ոտքին տակի յարդին հետ կըխառնուի ու կըշատնայ : Եւ ասիկայ աւելի աւագոտ ու կրային հողերու կըբանեցնեն՝ զանոնք զո-

վազնելու ու խոնաւ պահելու համար . իր զօրութիւնը որ և իցէ հողի մէջ կամաց կամաց կընեղործէ և երկայն ատեն կըդիմանայ , ու խիստ շատ բուսոց օգտակար է :

Ձիունը՝ եղջիւրաւոր կենդանեաց պարարտութիւններուն հակառակ յատկութիւններ ունի . որչափ որ անոնցը կամաց կըփտտի , ասորը այնչափ շուտով . և անանկ չարաչար կըտաքնայ որ մէջը ամենեւին խոնաւութիւն չմնար . և թէ որ ատեն ատեն վրան ջուր չգարնես , բոլորովին մոխիր կըդառնայ ու կենդանական մասունքը կըցնդի : Աստի ասիկայ ամէնէն աւելի խոնաւ տեղ կուզէ , և պէտք է որ շատը մէկէն դիզուած ըլլայ . չէնէ դրսի օդը դիւրաւ ներս կըթափանցէ ու կըբորբոսի , որով պարարտացնող մասունքը կըցնդին : Եւ որդեա բոլորովին չմարած՝ հողի հետ խառնես , բոյսերուն վրայ խիստ սաստիկ կընեղործէ . աս բանս հարկաւոր է կաւոտ հողերուն , և ան բոյսերուն համար՝ որոնք աւելի պարարտութիւն կուզեն . իսկ աւագոտ ու կրային հողերուն համար փնասակար է : Ձիուն պարարտութիւնը քիչ անգամ մինակ կըգործածուի . սովորաբար կովինին հետ կըխառնուի , և իր ուժը քիչ ատեն կըդիմանայ :

Եւ խարի պարարտութիւնը այնչափ տաք չէ , բայց եղջիւրաւոր կենդանեաց պարարտութեանէն աւելի ուժով է ու հողի մէջ շուտով կըհալի . իրեն ուժը երկու տարի կըդիմանայ , և ընդհանրապէս մինակ կըգործածուի : Պէտք է փարախները երկայն ատեն չպարպել ու շատը մէկէն դուրս հանել . որ ամէն հողի կրնայ գալ , մանաւանդ կաւոտ հողերուն :

Եւ այլևայլ տեղեր զանազան կերպերով կըթողվեն կենդանիներուն ձգած պարարտութիւնը : Ամենք երկայն ատեն ախոռին մէջ կենդանեաց ոտքին տակը կըթողուն , ու ամէն օր վրան կարգ մը յարդ կըփռեն , ու կընային որ միշտ ախոռին մէջ չափա-



